

לשבת חוה"מ סוכות - תשע"ב

כיצד מצווים על השמחה

יענית גולדפרב

מצוות השמחה בחג הסוכות כתובה בתורה: "ושמחת בחגך..." , "...והיית אך שמח" [דברים ט"ז]
ומוזכרת בתפילתנו בחג כ"זמן שמחתנו". בעל ספר החינוך ציין את מצווה תפ"ח כמצווה "לשמח ברגלים" ונימק: "משרשי המצווה, לפי שהאדם נכון על עניין שצריך טבעו לשמוח לפרקים, כמו שהוא צריך אל המזון על כל פנים ואל המנוחה ואל השינה". השמחה היא אם כן הכרח קיומי לאדם, אך האם ניתן לצוות על השמחה? כיצד יכול אדם לצוות על לבו להיות שמח בתאריך נקוב? האם אין הכרח בחוויה ספונטאנית על מנת להגיע לרגש אמיתי? . הרב עדין שטיינזלץ מסביר בספרו "חיי שנה": "המקור ליכולת זו לשמוח, להתבונן או להתאבל עפ"י לוח השנה הוא חלק מהותי מעולם החוויה הדתי והוא כוח המשמעת הפנימית. משמעת פנימית זו היא במובנים רבים, אחד היסודות המכריעים שבעצם היותו של אדם דתי. היכולת הנפשית הפנימית לקיים מצוות בכלל ולקיימן בקביעות, בתוך מצבים שונים והלכי רוח משתנים, היא הכרחית עבור קיום מצוות. כל אדם המקיים מצוות מקבל על עצמו תחילה, באופן כלשהו, קבלת ערכים פנימית ["עול מצוות", "עול מלכות שמים"] ומכוחם מסוגל הוא לפעול בדרך בה הוא פועל ". מעצם היותן של המצוות אלוקות, הן אינן נובעות מתוכו של האדם או מדחפיו הפנימיים והספונטאניים. אולם האדם מסוגל בדרך של תרגול, למידה ואימון להגיע לפעולות רוחניות גבוהות העולות אף ברמתן על חוויות ספונטאניות. וממשיך הרב שטיינזלץ: "ע"י תודעה והבנה, ע"י הכרה והכנה מגיע אדם ליכולת לשאוב מן המקורות הפנימיים שבנפשו, לחוות אותם ולפעול מכוחם. חוויות אלה, אף כי אינן נבנות מתוך חופשיות גמורה, אינן פחות אותנטיות. הן רק אנושיות יותר מעצם היותן מודרכות ומכוונות". כיצד ניתן להכין עצמנו לשמחה? כדי להבין את רגש השמחה יש להבין תחילה את הרגש המנוגד לו והוא רגש העצבות. "הבסיס הפנימי של העצבות הוא הגאווה. כיצד? העצבות הינה ביטוי לשאלה: "למה זה מגיע לי"? . ככל שאמונתו של אדם בצדקתו ובזכותו רבה יותר ומורגשת יותר, כך מתחזקת יותר הרגשת העלבון, הקיפוח והעוול שנעשה לו כאשר הדבר נגזל ממנו. ככל שהרגשה זו מתעצמת והולכת, כך גדל ומעמיק העיסוק ב"אני", הכעס כלפי הקב"ה, החברה או המקרה וכלפי כל מי שאינו "אני". הפתרון לעצבות זו היא כאשר נלחם האדם בהרגשה זו, כאשר הוא מנמיך את המגיע לו למינימום ואז כל מה שיש בידו יראה תמיד כמתנה שיש לשמוח עליה. חג הסוכות – נחוג כזכר ליציאת מצרים ולהליכה במדבר ולכן עפ"י הרב שטיינזלץ: "הישיבה בסוכה בבניין ארעי ולא בבית, מהווה כעין ויתור על כל הטובה והברכה והריהי כעין חזרה אל

המצב הראשיתי של העם , אל הנדודים אל החוסר כאשר יש רק אמונה ותקווה לעתיד ולא שום דבר ממשי בהווה . ימי חג הסוכות הם אפוא כעין מרשם של שמחה . ע"י הענווה של העמדת עצמו במקום הראוי לו , האדם לומד להעריך את מתנות החיים , את היש והברכה . ככל שהוא מאמין פחות ב"מגיע לי" , ככל שהוא מרגיש יותר את מצב הראשית , המחסור והגלות , יכול הוא להעריך יותר את הטובה ולהגיע ממנה לשמחה . שמחה זו כשלעצמה אולי אינה פורצת גבולות בהתלהבותה , אבל היא שמחה אמיתית , אשר תלך ותגדל מיום ליום, משמחת החג לשמחת בית השואבה ועד לשמחת התורה .

וכדברי הרמב"ם בסוף הלכות לולב : "השמחה שישמח אדם בעשיית המצווה ובאהבת הא-ל שציווה בהן עבודה גדולה היא" . יהי רצון שנזכה כולנו לעבודת ה' מתוך שמחה .